

Umezurtz Aberatsak Gabonetan Jokatu Nahi

(Gabonetako ipuin tristea)

Nik lan egiten dudan frabikan, ugazaba, inor badago munduan, bera da gizon zikoitza eta zekena, abariziara emana eta eroria, juduen seme-alabak bezala, jaiotzen direla emaginaren ezkon-eleztunarekin ukabilean. Gure alogera benetan laburra zen, jaten ematen etziguena. Horregatik ugazabarekin haserre ginen, frabika hura komunist-kábi bat zela, ongi esan zitekeen.

Baina behin, zorioneko egun baten, ugazabak berak dei egin zigun langile guztieri, eta sekulako eskeintza egin zigun, handik aurrera doble irabaziko genuela esanaz.

Zoraturik gelditu ginen denak bere esanetara. Mirakulua, miraria, pentsatzen genuen, Jainkoaren hatzamarrak ukitu egin du gizon zikoitz eta lukurreru horren bihotz gogortua.

Eta egia zen, bera mintzatu baitzen honela:

—Gabonetako ipuin triste bat kontatuko dizuet. Hain triste denezkeru, urtearen beste edozein partetan kontatzekoa da, baina mesedeak mesedeak eskatzen du, eta entzuteko egonarria edukiko duzuela usté dut.

“Behin zen umezurtz aberats bat, gabezia zer zen ere etzekiena, baina umezurtza hala ere, ama bere jaiotzan hil baitzitzaien, eta aita, bizi bazitzaien ere, etzen aita bat, naiko lan baitzedukan diru-metak pilatzen, eta gure mutiko zorigaixtokoak gurasoen amorioaren berri etzekien.

”Eta Gabonak hurbiltzen ziren, eta gure adiskidetxoari etzion inork esan hurbiltzen zirela. Bere aitak gura baitzuen atzerriko hizkuntzak

ikas zitzala, eta andre bat ekarri zuen estranjeriatik mutilari inglesa irakasteko, eta andre hura etzen kristaua. Kristautasuna emateko, bazegoen apaiz hura, dotrina ematen asteen hirutan zetorrena. Baina apaiza geisotu egin zen, eta hilabetean etzen etxean agertu.

"Andre ingles hura bere aisiara eta gogara zegoen. Bihotzetik gorrotatzen baitzuen apaiz beneragarria, eta ongi zekien umearen bihotza liluratuko zuela jaupariak, kontatzen nola jaio zen gizonen artean beste edozein gizon bezala egiazko Jainkoaren Semea, eta nola, hogetamairu urteren buruan, gizadiaren apurtasunak hobaririk ederrera aterako zuen inolako gertakariarekin.

"Baina Gabonetarako aste bete lotzen zenean, gure umazurtzak ustekabeko galdera batekin maistrea narritu zuen:

—"Miss Wentford, What's gabonak?"

"Larritu eta larritu egin zen, eta bere hestutasunari etzion irterarik aurkitzen.

—"Zer diren Gabonak? Lamiak eta sorginak, eta gizonen asma-zio eta imintzio guztien nahasketa bat.

"Baina mutikoa etzen gelditu konforme.

"Neskame batek esan baitzion zer ziren, eta nor zen Jesus Umea eta nola jaio zen bera korta baten, eta Bere Ama zen Birjina Maria, dontzellarik garbiena. Baina nola gizondu zen Umea, eta eman zuen Bere bizitza, isuri zuen Bere Odol preziatua, gizon guzti guztien bekatuak garbitzeko, hori ez. Neskamea buru-arina zelako, eta etzeukan apaizaren zuhurtzia.

"Eta umezurtz aberats hura gabonen zai gelditu zen, orduan etorriko baitzen Jesus Umea, eta berak etzeukan lagunik, eta lagun bat eduki nahi zuen, harekin olatzeko eta bere dostailu politikak erakusteko.

"Gure mutikoa Negurin bizi zen txalet eder baten. Eta Gabonak allegatu ziren, baina aita Madrilen zegoen, ministru batekin mintzatzten. Umezurtza afalduta zegoen, eta maistreak ohera bidali zuen, baina bera etzen joan, eta atarian zegoen, baratzetik kalera begira, pija-ma-hutsik.

"Orduan baratzeko atakan emakume-mutiko batzuk ikusi ziren. Eskale bi ziren, baina umezurtzak pentsatu zuen, Jesus Umea eta Bere Ama Birjina Maria zirela.

"Zer esan zion amak semeari, umezurtzak etzuen entzun, baina hau izan zen:

—"Hemendik ezpadituk bi hogerleko ateratzen, belarrondoko baina emango dizkiagu aitak eta biok.

"Eta bildurrez ikara baratzean sartu zen ume eskekoa. Eta umezurtzaren bihotza, atariko leihoan, pozez lehertzen zen.

—"Badator Jesus Umea, badator nirekin dostatzen—, zioen bere kolkorako.

"Eta beste gabe kanpoko atea zabaltzen du, eta dagoen bezala, bere pijama beste arropa gabe, negu hotzaren gordintasunean abiatzen da. Besteagana heltzean:

— "Nola duk izena? — galdetzen dio.

— "Jesus.

— "Bazekiat, hi haiz Jesus Umea, eta hirekin egon den emakume hori Ama Birjina Maria duk.

"Eskekoa ezta ezer esaten ausartzen.

— "Gose haiz?

— "Bai...

— "Itxadon hemen. Sukaldetik jateko zerbaiz ekarriko diat, eta gero nire mekanoarekin dostatuko gaituk. Zeukat mekano haundi bat eta gomazko baloi haundi bat, hire burua baino haundiagoa. Iziko Juanak ekarri zidakan nire urtegunerako. Itxadon ezaidak ni etorri arte. Baina hor, arbola horren azpian, aterpean ezaiz bustiko ta.

— "Eta hik, nola duk izena?

— "Daniel. Zein pozik nagoen etorri haizelako! Baina egia duk, nirekin dostatu nahi duala?

— "Bai, eta pozik.

"Bost minituren buruan badator Daniel atzera. Plater baten oilas-ko zati bat, eta iru laranja dakaski, esku batean; eta bestean baloia, eta galtzarpean mekanoa.

"Jesus basatzen belaubikatzen da, eta inoiz jan eztuena gurari bizi batekin ikusten du. Eztu entenditzen jan ditekeenik janari hain gozo bat. Umezurtz aberatsak zerutik datorren abots bat entzuten du:

— "Gose nintzuan eta jaten eman hidan.

"Jaleak eztu deus entzun.

"Danielek eztaki nori galdetzen dion, arbolapean dagoenari, edo zerutik hitz egin dionari:

— "Jan ondoren nirekin dostatuko haiz?

Berriro zerutik:

— "Ni banantzuk bai. Eta gehiago diostat; eztuk biharko eguna urratuko, hi nirekin, bion amen magalpean, olgutzen haritu gabe.

"Lurreko Jesusek bere kolkorako pentsatzen du:

— "Gauza bi hoiek hogەرleko bik baino gehiago balioko dute. Ohostu egin beharko dizkiot, eta honela amak enau joko.

"Eta umezurtz gaisoari honela diotso:

— "Bai, hirekin dostatuko nauk. Baina utzidak lehenbizi hire dostailuak eskuetan edukiten.

"Besteak, ezer susmatu gabe, luzatzen dizkio.

"Dostailuak eskuan edukitea eta ihesari ematea, dena zen bat Jesus ume eskeko okerrarentzat. Bere kaderak Iparreko aizea baino aguroagoak ziren. Baina Daniel umezurtz aberatsak etzuen bere lagu-

na galdu nahi. Bere atzean abiatu zen ahalbait lasterren. Baina bestearen oinak bereak baino azkarragoak ziren. Lasterka egiten zuten biek, batak ihes egin nahirik, lehenbait lehen heltzeko etxera, nolako irabazi polita atera zuen erakusteagatik; besteak berriz, negarrez, honela ziotsan karrika baten kantoinean galtzen zen mutiko eskerga-bearen bizkarrari:

—"Erdu honera, Jesus, mesedez! Erdu nirekin olgutzen! Hireak dituk dostailuak! Nik bakarrik gura diat hau: hirekin dostatzea.

"Pijamaren ehun mehea itsatsita zeukan larruari. Bere oin ortutsak lokatzaz zikindurik zeuden. Eta bere bihotzean neguaren hotz ikaragarria zen nagusi.

"Ohoinaren itzala ere etzen ikusten. Kaleak hutsik zeuden. Noizik behin leiho edegi batetik umeen kantuak entzuten ziren, musika liluragarri batekin:

"Gaur gauean Gabonak dituk
eta bihar Eguberri:
Altzatzen dik zahatoa Peruk
eta maitatzen dik Mari.

"Danielek etxerako bidea zein zen etzekien. Galdu egin zen. Eta bere bernak flakutzen ziren. Giltzurrunetan min bizi bat sentitu zuen, eta izugarritzko hotz-ikara batek astindu zion bizkar-bezurra. Eta zerutik zetorren lehengo abotsak berak, orain ere berba egiten zuen bere belarrietan:

—"Bihar izango nauk lagun zeruetan. Amairik edukiko eztuen joko baten egongo gaituk beti. Nire Aitak apropos egin zuen suzko izar batekin futboleant egingo diagu hodei artean, eta ezkaituk erreko; eta mekano miragarri bat edukiko diagu: unibersua; egingo ditiagu munduak, eta gu baino injenieru, erlojeru trebeagorik eztuk izango inoiz. Deitu ninduan eta hemen niagok.

"Eta mutikoa, konorte gabe, lurrera erori zen."

Gure ugazabari negar-malkoak ateratzen zitzaizkion begietatik.

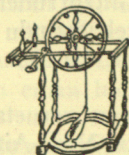
—Bai, nire langile maiteak. Biharamunean Jesusekin zegoen Daniel nire seme laztana. Amildu zen lekuan, han aurkitu zuten jela-tuta. Berehala visitetan joan zitzaion medikuak esan zuen alborengo bikoitz bat zeukala, eta egun berriaren argia etzuela ikusiko. Zoritxarrez honela izan zen, ni Madriletik aeroplanuan etorri nintzeneko, bere arima ezpaitzagoen bere gorputzarekin. Nik kontatu dizuedana, nire semeak bere akabuko sukarrean esan zuen. Eta nire semeari poza ukatu niolako, zueri eskeini behar dizuet, beste modu batera nire semeak zarateneri.

Bere abotsa etzen kasik entzuten. Minak, oinazeak, lurra jota zeu-

kan. Eta langile azkar, gogor haien artean askoren begietan lastimazko negar-anpulo bat dirdirutzen zen.

Urteberrirako, premia etzela jakin arren, frabikako mandrinalgelan, meza bat eman zen, umezurtz gisagaisoaren alde, langile guztiak entzule. Eta apaizak Gorputz Santua altzatu zuenean, hodei artean bi mutiko zapoketan ikustea, iruditu zitzaidan.

G. ARESTI

ZEUREKIN NOA

Calamum quassatum non
conteret. Is. 42, 3.

Txillardegi Jaunari

Gizon-begi-goritu,
gizon-jagi-zale,
gizon-grifien-katigu,
gizon-miñez-bete...

Gizon:

Zeuk legez daukot
arima gartsu bat.
Zeu legez nekatzen naz
muga leun baterantz.

Gorputza zur ta burdiñ.
Ariman indarra.
Erbesteko itxasoan
ontzi lander gara.

Sagar baten zoztorra
ardatz beñenean:
Eragozpena nai ta
alaren artean.

Gizon-begi-goritu,
Gizon-urten-zale,
gizon-bakez-gosetu,
gizon-katez-bete...

Gizon:

Zeuk legez daukot
arima gartsu bat.
Zeuk legez, naikun biren
soka-tira daukat.

Gorputzak bere gusto
gaiztoak ba-ditu.

Zeñen sendoak diran
ta zeñen zoratu!

Begi gabe daroe,
arriskuz-arrisku,
engañuzko sokatan
biziro katigu.

Jaunak gizonarentzat
egin eban lurra.
(Baiña ba-dogu nunbait
zanetan mozkorra).

Nai buru-gabez goaz
lur eta uts gurtzera
gurtzen ditugun zeron
zazpi ezipagiña.

Arima, bere aldiz,
goietara deika.

Ezin gora-goratu
lurrari itsatsita.

Baiña ez gaiten lotu
eziña ikusita.

Mugitu gaiten gogor
askatu-indarrezka.

Gizon, zeuk legez daukot
arima gartsu bat.
Zeuk legez, naikun biren
soka-tira daukat.
Betiko gudu baten
nekea daroat.
Gorputza, mundu alde,
Arima, zerurantz.

Zeuk legez esaten dot
neure zori miña,
negarrez erregutuz
poza ta atsegiña.
Atondu nai daroat
barruko lorriña.
Iguñiez nabaitzen dot
obenera-gríña.

Adimenaren illun,
oroimenen ausle,
borondateko uger,
naikerien aize,
sentiduen engaiñu,
indarraren kalte,
sagarraren zoztorrak
zenbat bear donge!

Atsegin-baratzean
sagarrak kimetan.
Tentaziñoa orri
orlegi artean.
Ume nintzan goizean
gauzak argi ziran.
Begietan illuna
gero-azaldu zan.

Gizon-begi-goritu,
gizo-lertu-zale,
gizon-grínen-katigu,
gizon-miñez-bete...
Gizon...!

Zeurekin noa
mugako porturantz,
gauzak argi dagozan
erri eskaturantz.

GANDIAGA-TAR B. A.

Z U T I K

Uraren doiñuak ez du atsedetik
bolu zaarrean
tinkili tankala;
ni ere ibilia naiz zure atzetik
kalean beera
ta kalean gora.

Apaiñik zegoan galondoa zutik
Madalentsoneko
soro zabalean.
Maitasun ogia egingo artatik
buru zediñean,
ordun, uztailean...

Bolu zaarreko doiñuaren gozo
garia eioko
zulakoan, nunbait...!
Ai, Madalentsoren galondo arroxko!
Mamirik ez eta
azaluts iro, bai...

ERKIAGA, EUSEBIO

GILTZ BERRIAK

Oraingo andre gazteen griña!
Joera makur zakarra;
gorputza ezin menderatu ta
senarrarentzat... adarra.

Peillo Joxepek eman zizkigun
espa mingotsik naikoa,
ordun bezela oraintxen ere
berdintsu dabil jokia.

Praken gaiñetik ba ziran gonak;
orain gonarik baterez.
Andrak nolana dioaz eta
gaiñez igarten ez errez.

Entzunik dugu: lotsa... azekin
Aulestia-n jan ei zuten;
gure aldian zera zeretik
garai baiño leen eten.

Berriz berriro gure auzoan
Peillo Joxepe ugari...
Antziñan ere, ba ziran eta
ezta, ordea, mirari.

ERKIAGA, EUSEBIO

THOMAS HARDY

IDIAK

Gabon-gaba. Amabiak,
"Oraintxe ari dira
idiak belaunikatzen."
esan zigun aitonak
sutondoan bilduriko
etxeko aurreri.

Abere paketsu ta apal
orietaz gogoratu giñan,
eta idiak orduantxe
ukullu-bazterrean
belauniko zegoztela
siñistu genuan.

¡Bai gutxi, gaurko egunotan,
uste lilluragarri au
siñistuko lutekenak!
Pensatzen dut, baña, norbaitek
Gabon-gabeen esango ba-lida:
"Ator, gure aurtzaroko

atadi aren ondoko
ukullu bakartian
belauniko dauden idiak ikustera".
joango nintzakela berekin,
illunpetik, fedez betea,
egi-egia dalakoan.

(AYALDE-K EUSKERATUA)

GABON-GABEKO AMETSA

Gabon-gaba ontan Bidaso-ertzean
daukat gau-bidea. Izarren artean
illargi laurdena, zillar igitei lez,
gizon bakoitzentzat keñu zorrotz dager.

Bide zabalean Olentzerorik ez,
ez oiu, ez abes, iñun alai oles.
Ixiltasuna gau guzietan jabe.
Beltz-beltzez jantzirik gabarrak lo daude.

Zugaitzak, bidean, ostroperik gabe,
abar karsoil goruntz, daude luze-luze;
illen beso mear obietatik at
iñoiz ezin iges, gogor egon bear.

Kexagarri nago bakarde osoan:
orko arrobian, nun gau beltzenetan
iratxo maketsak tuzte zintzarrotsak,
bertan urrats-otsak dauzkat erantzunak.

Ibaia erdian, gabarra itxuran,
ur-landatxo dago zugaitz eder pean.
Etzaio ajolik Gabon-gaba danik.
Ur-bizi garbian ametsetan. Noiztik?

Olako batian, oarturik gabe,
itxaso aldetik argitxo bat dager.
Arin ta lerrakor ur-landara dator.
• Kezka mingarrian zer ote dan nago.

Lendabizi txinpart, orain gar antzera
zugaitz kularaiño edatzen da argia;
argi txit dizdia, xahu, begikoa,
eguzki orratzak bezin arraitsua.

Orduan, bai ipar bai ego-aldetik
jendetza millaka dator onuntz aurki.
Lohizune bazterrak une batez, tanpez,
doi-doi kokaturik bete dira jendez.

Jésus bera ortxe, ur-landa erdian,
bekoki jauzkorra, begi negartiak,
odol-malko batzuek saminki ixuri-ta,
ala dio kirats, garratz, suko eran:

“Ez nator zuen alper ongi-etorria
urriki artzera, baizik agerkian
danoi esatera bide okerretan
agitz erranduki galdu zeratela.

“Orain ainitz mende nere bialiak
ikasi zizuten bizikor bidea:
anaitasun bero, alkarte kartsua.
Zertan daude oriek zuen bizi-moduan?

“Pekadari gorra nere lur-bizian
agertu zidaten beren txar-bidea
eta gero zintzo, Madalena antzera,
berezi oi zuten nere aterbea.

“Zuen artean nundik biotz onekoak?
Nun gogo zuzenak, jaidura garbiak?
Laidotu zerate iru ogenetan;
arrokeri, diru, lizunkeri pean.

“Arrokerizale: naspilla gorrian.
Dirukerizale: lapurren auzoan.
Lizunkerizale: loya beltzenetan.
Ontasun sai oriek ez ote utsetan?

“Orain nai duzute, zeñek laisterrago,
goi-tarteak eta illargia gaindu.
Agitz galgarria dala bide ori
oartzeko beta ta almenak ba'ote?”

Galdera orrekin Jésus itzuri zan;
goruntz xuxen joan zan gau-oste bidean.
Eurixka mingorra ta otza orduan
odol ttantto nastuz gureganatu zan.

Azkeneko urak Lurra nahasian
su ta odolezko izango omen dira:
sua, gizon berak piztutako garra;
odola beroa, zeruko negarra.

... ..
Biaramunian, euzki zabalean,
Bixente ibaian zegon arraunketan.
Abesten ari zan. Olentzeroari
mundu-bukaeraz iñolaz urduri.

Yoanes PAGOGAÑA